

מעדני אשר

גיליון שב"ה
(שנה ז')
פרשת חקת תש"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

איך מבקשים גשם בזכות משה שהכה על הסלע הרי זה היה חטא?

בפרשתנו כ' דברתם אל הסלע לעניהם ונתן מימיו וגו' וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו, ויאמר ה' אל משה ואהרן יען לא האמתם בי להקדשיני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם.

יש להקשות: על הפייטן בתפלת הגשם שאמר "סגולך עת צמאו למים, על הסלע הך ויצאו מים, בצדקו חון חשרת מים" הלא הכאת הסלע היה חטא משה רבינו ואיך מזכיר הפייטן זאת לזכותו וצדקתו שבזכותו יתן לנו ה' גשם, כך הקשה בשפע חיים חלק כ' פרשת ואתחנן משנת תשכ"ט, וכן בשער ישכר מועדים חג הסוכות, וכן בשו"ת תורת חיים להגר"ח זוננפלד סימן ק"ח, וכן בגן רוה בפרשתו, וכן בארץ צבי מועדים.

איכא כמה תרוצים:

א. בחטא זה מסר נפשו על ישראל, שמשה רבינו ידע שאם ידבר ויתן הסלע מימיו, סלע זה לעולם יהיה קטרוג על ישראל, שמה סלע זה שאינו שומע ואינו מדבר ואינו מקבל שכר ועונש ואפ"ה עושה מצות ה' באמירה בלי הכאה, מכ"ש ישראל ששומעין ומדברין ומקבלין שכר ועונש כש"כ וק"ו שהיה להם לשמוע למצות ה' אפילו אם רק ידבר ומצוה עליהם בלי הכאה, וידע משה שישראל עם קשה עורף הוא ואם לא שיהיה ה' לא ישמעו בקולו, כמו שאמרו ז"ל יאות עניותא לישראל חגיגה ט' ע"ב ומלך קשה כהמן הם צריכים פעם בפעם, לכן מסר נפשו עליהם ואמר מוטב שיתלה הקב"ה הסרחון בי אך לא יהיה תמיד קטרוג על ישראל והכה צור ונתן מימו, וכזה ישראל נמי עושין כשיכחם ה' חלילה ישוּבו אליו ויעשו מצותו אבל אינם במדרגה גדולה כ"כ שיעשו מצות בכל פעם רק ע"י דיבורו, וא"כ חזינן צדקתו שמסר נפשו בעד עם קדוש ובזכות מסירת נפש אנו מתפללין בצדקו חון חשרת מים, כך תירץ בשו"ת תורת חיים להגר"ח זוננפלד סימן ק"ח, ויסוד זה מבוואר בחדושי הר"ם בפרשתו.

ב. מזה ראייה להרמב"ם עיין אור החיים הקדוש בפרשתו שהביא עשרה שיטות מה היה החטא של משה רבינו שהחטא לא היה על שהכה את הסלע במקום לדבר אליו, דאם זה היה החטא לא היה מזכירים את זה, כך מביא בשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ז סימן מ"א בשם האדמו"ר מגור זצ"ל.

ג. ע"פ מה דנתקשו המפרשים למה אמר לו הקב"ה כלל לקחת את המטה, כיון שהצווי היה רק להוציא מים בדיבור, אלא בעל כרחך דהיה ב' ציונים דהמים הטבעיים של הסלע יוציא בדיבור בלי הכאה, משא"כ המים שאינם טבעיים יוציא בהארכה, ואנו מזכירים בתפלה את המים שאינם טבעיים שהכה, כך תירץ בדברי חנוך על הגן רוה בפרשתו.

ד. מה שאנו מתפללים שיביא הקב"ה גשם בזכות משה, זה בהכאה ראשונה שכתוב בפרשת בשלח פרק י"ז פסוק ו' הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל, כך מביא בשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ז סימן מ"א, וכן בדברי חנוך על הגן רוה בפרשתו. אבל תקשה עדיין: דהא על ידי ההזכרה מה שמשה הכה על הסלע נזכר ממילא גם חטא ההכאה שלו על הסלע בפעם השנייה הזאת שבפ' חוקת והסניגור נהפך ח"ו לקטיגור, כך הקשה בשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ז סימן מ"א. מעדני אשר: ועוד קשה דהיה להתפלל כלשון הפסוק על הצור הכה ולא על הסלע.

ה. ע"פ מה שכתב בלב אריה חולין ז' ע"ב שמצא טעם התנצלות למשה רבינו ע"ה בענין מי מריבה שהסתבכו בו המפרשים מה היה לו לעבור את פי ה' שצוהו לדבר אל הסלע והוא הכה אותו פעמיים, ובהקדם מה דקשה דמדוע לא צוה השו"ת כן בתחילת נתינת הבאר שהוא הסלע הזה לדבר אליו, רק אמר בפ' בשלח והכית בצור ויצאו ממנו מים, אלא הענין הוא, דכבר ארז"ל שהבאר ניתן לישראל בזכות מרים וכאשר מתה מרים נסתלק הבאר וחזר אחר כך בזכות משה, והנה מרים לא היה זכותה גדול כ"כ בזכות משה ולזה לא עצר כח זכותה שיופעל הנס בדיבור בעלמא אל הסלע, לכך הוצרך לפעולות גשמיות להכות בצור לקרב הדבר קצת אל הטבע, אבל אח"כ כשחזר הבאר בזכות משה וזכותו גדלה מאד למעלה ראש, היה יכול לפעול הנס בלי עמל ויגיעה ופעולות טבעיות, רק בדיבור בעלמא, וכיון שפעולת הנס היה יכול לבוא ע"י דיבור לזה הקפיד הוא ית' שיהי' דוקא בדיבור למען יתקדש שמו יותר, ואולם זה האיש משה שהי' עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה ומחמת ענוותנותו לא רצה לדבר אל הסלע למען לא יתראה לעיני העם שזכותו גדול מאד מזכות מרים, לזה הכה בסלע כאשר בתחילה, אמנם הדבר הי' רע בעיני ה' כי במקום שהי' יכול לבוא קידוש שמו מהראוי הי' לו להניח מדת ענוותנותו בעת ההוא, מיוצא לנו מכל האמור, כי בזה שהכה משה את הסלע התבלטה גודל מדת ענוותנותו הגדולה והעברת מדותיו כלפי מרים אחותו, ולכן בשעה שאנו צריכים לגשמים ומתפללים ומבקשים לפני הקב"ה שיעביר כביכול על מדותיו וישא עון ויעבור על פשע ויחננו במטרות עוז, מבקשים בזכות הצדיקים שהיו מעבירים על מדותיהם, ציץ אליעזר חלק י"ז סימן מ"א.

גליון זה נודב ע"י ידידנו החפץ בעלום שמו

לרגל יומא דהלולא רבה

של מרן הגה"ק הדברי יציב רבי יקותיאל הלברשטם זי"ע

החל בט' תמוז

יהא רעוא שבזכות בעל ההילולא

ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

איך מותר להמית עצמו על דברי תורה

הרי אסור ליהרג על שאר מצוות חוץ מג' עבירות?

בפרשתן י"ט י"ד זאת התורה אדם כי ימות באהל.

בגמ' ברכות ס"ג ע"מ ב' יליף מכאן ריש לקיש שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל.

יש להקשות: איך מותר ליהרג על דברי תורה, הרי רק על ג' עבירות חייב ליהרג, ובשאר עבירות מחלוקת הראשונים אם מותר ליהרג, כך מקשה בשו"ת דברי יציב חלק יורה דעה סימן קל"ז, וכן בשפת אמת בפרשתן.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שכתב במנחת חינוך מצוה תכ"ה דלהרוג ז' עממין ובמצוה תר"ד ולהכרית זרעו של עמלק, שהתורה לא סמכה על הנס ומחוייב להכניס עצמו לסכנה על זה, וכיון שלימוד התורה הוא לזכות לועתה אקבצם ולמחות זרעו של עמלק ולה' המלוכה ומושל בגוים, מחוייבין ליכנס לסכנה ולהמית עצמו באהלה של תורה, וזה זאת התורה כיון שזאת היא התורה שלא תסמוך דיניה על הנסים, וממילא החיוב למחות זרעו של עמלק וז' עממין הוא בגדר סכנה, ולכן אדם כי ימות באהל דאף בזה נמי מחוייב למסור נפשו על התורה שהיא מלחמתנו, כך תירץ בשו"ת דברי יציב חלק יורה דעה סימן קל"ז.

ב. ע"פ מה דכתב רש"י דברים פרק יא על הפסוק וסרתם ועבדתם אלוהים אחרים, וסרתם לפרוש מן התורה ומתוך כך ועבדתם אלהים אחרים, שכיון שאדם פורש מן התורה הולך ומדבק בעבודה זרה, לפי הנ"ל אתי שפיר שחייב למסור עצמו עליה דהיא אבזרייהו דע"ז, כך תירץ הדברי יציב מובא בישראל סבא שנת תשל"א גליון ס"ב.

ג. ע"פ מה שכתב הט"ז אורח חיים סימן מ"ז שממית עצמו עליה דהיינו שעוסק בפלפול ומשא ומתן של תורה כמ"ש על בחקותי תלכו ע"מ שתהיו עמלים בתורה משא"כ באותם שלומדים ד"ת מתוך עונג ואינם יגיעים בה אין התורה מתקיימת אצלם, לפי הנ"ל אתי שפיר, מעדני אשר.

ד. ע"פ מה דמבואר בגמ' סנהדרין ק"א ע"א רב חזייה לרב כהנא דהוה קא חייף רישיה, וברש"י חופף ראשו ומעין בעצמו, בשעה שהיה לו ללמוד תורה, וסליק ויתב קמיה דרב אמר ליה איוב כ"ה ולא תמצא בארץ החיים אמר ליה מילט קא לייטת לי אמר ליה קרא קאמינא, לא תמצא תורה במי שמחיה עצמו עליה, דהיינו אי אפשר לעשות חיים וליהנות מכל הבלי עולם הזה ולזכות לתורה, וכמו דאיתא במדרש מובא בתוס' כתובות ק"ד ע"א עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, וכן איתא במשנה פת במלח תאכל ועל הארץ תישן, וזה הכונה שצריך להמית עצמו היינו שלא יתענג, מעדני אשר.

והנה מרן הדברי יציב שחל השבוע יומא דהלולא דיליה: הקשה מהא דאיתא בגמ' תענית י"א ע"מ א' אמר שמואל כל היושב בתענית נקרא חוטא סבר כי האי תנא, דתניא רבי אלעזר הקפר ברבי אמר מה תלמוד לומר במדבר ו' וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, וכי באיזה נפש חטא זה, אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר, ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה, חזינן דמצטער מדבר אחד כבר נקרא חוטא.

ומתריץ: דתלוי בסוג האדם אם הוא יודע שאם יחסר לו דבר בטבע לו יוכל ללמוד מותר לו להתענג ונקרא חוטא אם הוא מצטער, אבל אם הוא יודע שאינו צריך את זה ויכול בלי זה אסור.

האם החק של פרה אדומה נוהג לכל התורה?

בפרשתן זאת חוקת התורה.

יש להקשות: למה כינה למצוה זו שם כללות התורה, שהיה לו לומר זאת חקה וגו' או זאת חקת הטומאה או חקת הטהרה כדרך אומרו שמות י"ב זאת חקת הפסח, ואין לומר שנתכוון להצריך טהרת אפר פרה לעסוק בתורה, כי לא כן מצינו לרז"ל שאמרו ברכות כ"ב א' שאדרבא אין דברי תורה מקבלין טומאה, ולכל סברות רז"ל שם אפילו להמחמירים בבעלי קריין מטעם שצריך באימה ובריאה וכו' מודים בטמאי מת שמותרים בעסק התורה, כך מקשה האור החיים הקדוש בפרשתן, וכן בערבי נחל, וכן השל"ה.

איכא כמה תרוצים:

א. על פי מה שאמרו בגמ' יבמות ס"א ופסקו רמב"ם בפרק א' מהלכות טומאת מת שאין הכותי נעשה טמא מת, וזה לשונו שאם נגע במת או נשאו או אהיל עליו הרי הוא כמו שלא נגע הא למה זה דומה לבהמה שנגעה, והנה ההבדל שבו הורמו עם בני ישראל משאר הגוים הוא באמצעות קבלת התורה שזולת זה הנה ככל הגוים בית ישראל, לפי הנ"ל אתי שפיר במה שאמר זאת חקת התורה פירוש חקה זו של הטומאה ותנאי טהרתה, תסובב מהתורה, כי על ידי שקבלו התורה נעשו עם בני ישראל דבר שהרוחנים השפלים תאבים להדבק בהם להיותם חטיבה של קדושה עליונה בחייהם גם במוותם, בחייהם שבנוגע במת או יאהילו עליו וכדומה תדבק בהם הטומאה שבמת ולא תחפוף להפרד אם לא בכח גדול אשר חקק ה' במצוה האמורה בענין של פרה אדומה, ובמותם גם כן תתרבה הטומאה כאומרם ז"ל ב"מ ק"ד ב' בפסוק אדם כי ימות וגו' ישראל מטמאים באהל ואין אומות מטמאין באהל, כך תירץ האור החיים הקדוש בפרשתן.

ומביא האור החיים הקדוש משל נפלא כדי להסביר ענין זה: לב' כלים שהיו אצל בעל הבית אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל ופינה אותם והוציאם לחוץ מהחדר אותה שהיתה מלאה דבש מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים ואותה שהיתה מלאה זבל הגם שיכנסו לה קצת מהרמשים לא ישוה לשל דבש, כמו כן אדם מישראל שמת להיותו מלא קדושה המתוקה והעריבה בצאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ שהם כוחות הטומאה התאבים תמיד להדבק בקדושה ליהנות מהערב, ולזה יטמא באהל ואפילו אלף בתיים מקורים ואחת פתוחה לחברתה הטומאה תמלא כל החלל המקורה, מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל להיותו מושלל מהקדושה אין כל כך התקבצות הטומאה אלא חלק הממית הנדבק בגוף, ואשר יסובב הכל היא התורה.

ב. ע"פ מה דאמרינן בגמ' מנחות צ"ט פעמים בטולה של תורה זו היא קיומה, וברש"י כגון הכנסת כלה שצריך לבטל תורה, רואים מגמ' הנ"ל דבכל התורה יש לפעמים שצריך לבטל את התורה, והנה בפרה אדומה מצאנו דבר מענין שעל זה אמר שלמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממנו, דהיינו שאותו פעולה דהיינו הזאה של אפר פרה, מטהר טמאים דהיינו שהטמא שמזים עליו נהיה טהור, ומטמא טהורים, שהמזה נעשה טמא, והנה חק זה של פרה אדומה נוהג לכל התורה, דאותו פעולה כגון למשל של ביטול תורה לאחד זה יכול להיות עבירה וטומאה, ולשני זה יכול להיות מצוה, ולכן כתוב זאת חוקת של פרה אדומה זה החק לכל התורה מעדני אשר.

כשיש ב' חיובי יארצייט אחד לאביו אחד לאמו מי קודם?

הנה בברכי יוסף אורח חיים סימן הפ"ד ס"ק א' נשאל בטעם המנהג שנוהגים להקדים למי שיש לו יארצייט על אביו לפני מי שיש לו יארצייט על אמו.

וכתב דאפשר לתת טעם למנהג הזה: אי בעית אימא סברא אי בעית אימא גמרא.

אי בעית אימא סברא: הנה נודע כי בדורות הללו עונינו ענו בנו ויצר סמוך פרש רשת רגלי חסידיו ישמור לצוד ציד וכל המון ישראל לביטול תורה, ומקרה אחד לצדיק ולרשע שכחי טובא כרובם כן חטאו, והני נשי בנות בוטחות לבלתי יחטאו בהני בי תרי וכיוצא בזה זכות תולה לנשים יותר מן האנשים בכמה מילי והם קרובות לשכר ורחוקות מההפסד, משא"כ ברוב האנשים בדורות אלו אשר אחסור דרי, ודאתתא עדיפא, ודיניה דההוא גברא קשה מדאיתתא לפי רוב חיובו גדלה אשמתו. הנה כי כן המה ראו בדור שלפנינו דטפי בעו למעבד נחת רוח לגבר אשר דרכו נסתרה והנה נשחתה יותר מהאשה והתקינה דהאב קודם לאם, משום דהא גברא נלכד בשחיתותיו.

ואבעית אימא גמרא: הרי אמרו בגמ' יבמות ק' ע"א אמר רבא מרישא כי הוה אתי גברא ואתתא לדינא קמאי הוה שרינא תיגרא דגברא ברישא, אמינא דמחייב במצות, כיון דשמענא להא דמעשר עני נותנין לאשה תחילה משום זילותא, שרינא תיגרא דאיתתא ברישא, מאי טעמא משום זילותא, אלמא אי לאו משום זילותא, דבשת האשה מרובה, האיש קודם דמחייב במצוות.

אף אנו נמי תנינא משנה שלימה הוריות י"ג ע"א האיש קודם להחיות ולהשיב אבידה. ופירשו הרמב"ם לפי שהאיש מקודש יותר, דחייב בכל המצוות, ומשנה זו הלכתא היא כדמוכח מדברי הרשב"א הובאו בשיטה מקובצת כתובות ס"ז ואסמכיה אקרא ויקרא כ"ה ל"ז וחי אחיך עמך, אחיך קודם לאחותך.

א"כ בנידון דידן: הדעת נותן לעשות יקר לאיש ולהקדימו לאשה, לפי שהאיש מקודש וחייב בכל המצוות, והאיש קודם לכל הכבוד לאשה היכא דלא שייך בשת וכיוצא, והיינו דתקון דמי שיש לו פטירת אביו בשבוע הוא יאמר ההפסדה ולא מי שיש לו פטירת אמו, כיון דהאיש קודם לאשה.

ולכא להקשות: מהא דאיתא בגמ' קדושין לא ע"א גבי אמו גרושה שהיא ואביו שאלוהו מים, דמי שירצה יקדים, שאני התם דמשום כבוד אב ואם נגעו בה, והבן הזה לדידיה כבוד אביו ואמו שקולים, אבל אלו אב ואם נפרדים, דעלמא, וכל אחד רוצה לכבד זה לאביו וזה לאמו, ומה לו לאב של זה עם האם של זה, אך טעם התקנה דהשתא אתא קמן לכבד לאיש או לאשה, וק"ל דהאיש קודם, ומש"ה קדים להפטיר זה שמפטיר לעשות נחת רוח לאיש.

וכן בשו"ת תורה לשמה סימן נ"ב נסתפק בשאלה הנ"ל: וכתב מסתברא דבעל יא"צ של אב קדים דנהי שהעולים מצד עצמם הם שוים דכמו שחייב זה בכבוד אביו חייב זה בכבוד אמו מ"מ הציבור והש"ץ שבידם מסורה העליות הם צריכים לכבד האיש יותר מן האשה כי מלבד דעדיף כבוד האיש על כבוד האשה מטעם דהאיש חייב בכל המצוות והאשה פטורה ממצות עשה שהזמן גרמא, ועוד מצות עסק התורה דרב כבודה וכמ"ש עשה דכבוד התורה עדיף האשה פטורה ממנה והאיש חייב בה, וכן איתא בגמרא יבמות ק' ע"א במקום שחולקין מעשר עני נותנין לאשה תחילה מ"ט משום זילותא אמר רבא מרישא כי הוה אתו גברא ואתתא לדינא קמאי הוה שרינא תיגרא דגברא ברישא

אמינא דמחייב במצות כיון דשמענא להא שרינא תיגרא דאתתא ברישא מ"ט משום זילותא, הרי אי לאו טעמא דזילותא גברא קדים בכבוד דמחייב במצות.

הנה מלבד זה איכא טעמא אחרינא לומר שצריכים אנחנו לעשות נחת רוח לאיש יותר מן האשה: מפני שהאיש בהיותו בחיים היה עמנו בכלל ערבות והאשה אינה בכלל ערבות וכמ"ש הרא"ש ורבינו יונה ד"ל וכנ"ל בטור א"ח ס' קפ"ו ועיין בב"י שם וא"כ יש לאיש שייכות הגיע לאיש זה הנפטר מכח הערבות ומי יודע כמה נהנו הציבור מזה מכח הערבות, והנה עליות ס"ת הם נעשים ע"י צירוף הציבור כי היחיד לבדו לא היה יכול לקרוא בתורה ולעלות לס"ת ואלו בעלי יא"צ זכו בעליות ביום זה על ידי המנהג מכח הנפטר כי תקנו ליתן להם העליות יום זה למנוחת הנפטר ולכן בדין הוא דצריכים הציבור למיזל בהא בתר הנפטר ולעשות שודא דיני לתת העליה לבעל יא"צ דאב כי העולים אינם יכולים לעלות בלא הסכמת הציבור ורשותם.

גם עוד כי הגם שהאיש והאשה הם עתה שניהם בעלמא דקשוט ומי יודע מי משניהם צריך לכפרה יותר עכ"ז בדרך כללות נראה שהאיש צריך לכפרה יותר מן האשה מחמת ריבוי המצוות שחייב בהם, וגדולה מן הכל שהאשה מוצלת מעון ביטול תורה ועון שז"ל אשר אלו הם עונות דשכחי וחמורים מאד והני מילי של עליות וכיוצא תיקנו רבנן ליתמי כדי למעבד בהם נחת רוח וכפרה לנפטרים בההוא עלמא וכנראה באגדת רז"ל, על כן מהאי טעמא נמי נראה דבעל יא"צ של אב קדים לשל אם.

אבל בספר דברי סופרים הלכות אבילות כתב שאין דין קדימה לבעל יארצייט לאביו קודם לבעל יארצייט לאמו.

איזה איסור היה לכתת נחש הנחושת שעשה משה

שהגמ' מחדש שהודו חכמים לחזקיה?

בפרשתן כ"א ט' ויעש משה נחש הנחושת וישמיהו על הנס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחושת וחי.

איתא במשנה פסחים פרק ד' משנה ט' וכן בגמ' ברכות י' ע"ב תנו רבנן ששה דברים עשה חזקיהו המלך, על שלשה הודו לו ועל שלשה לא הודו לו, על שלשה הודו לו, גזז ספר רפואות, והודו לו, כתת נחש הנחושת והודו לו וכו'.

יש להקשות: מה החידוש שהודו לו, דמאיזה טעם היה לקיימה שלא יודו לו, כך מקשה המהרש"א שם בחדושי אגדות, וכן בתקון משה בפרשתן להגאון רבי משה פולק צ"ל תלמיד הכתב סופר.

איכא כמה תרוצים:

- א. אפשר שהיו מקיימין אותה לדורות ע"ש הנס שאין הנחש ממיית, אלא החטא ממיית כמו צנצנת המן וכמטה אהרן, כך תירץ המהרש"א ברכות י' ע"ב.
- ב. כיון דהיה של הקדש ויש כאן לאו דלא תעשון כן לה' אלוקיכם כדאיתא בגמ' מכות כ"ב השורף עצי הקדש עובר בשריפתן משום לא תעשון כן לה' אלוקיכם, כך תירץ בתקון משה בפרשתן.
- ג. ע"פ מה דמבואר בש"ע יור"ד דמי שבידו לרפאות ולא ריפא אפילו יש שם רופא דעדיף מיניה הרי זה שופך דמים, א"כ בנחש הנחושת דעד העכשיו כל הנשוק וראה אותו וחי, כך תירץ בתקון משה בפרשתן.
- ד. ע"פ מה שכתבו התוס' חולין ז' ע"א דחזקיה שכיתש נחש הנחושת שעשה משה לפי שהיו העם טועים אחריו ולפי שנעשה על פי הדיבור טעו בו הראשונים והיו סבורים שאסור לבערו, לפי הנ"ל אתי שפיר מה החידוש דהודו לו, מעדיני אשר.

מכתבים למערכת

איך מותר בזמננו לברך על מצות פדיון הבן בשם ומלכות

הרי כהנים של זמננו הם לא ודאי כהנים

מה שהקשתם בשם אחרונים איך מותר לברך על מצות פדיון הבן, הא איכא למיחוש שמא יתחרט הכהן ולא ירצה לקבל את הכסף והוא ברכה לבטלה, מאי שנא מהא דתנא בשו"ת הרשב"א חלק א' סימן י"ח דאין מברכין על צדקה ועל מתנות כהונה דשמא לא ירצה העני והכהן לקבלו, א"כ מדוע בפדיון הבן מברכים, ותרצתם בארבע אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א הו"מ"צ מחזיקי הדת

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מאנטסטער הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון הרב אברהם חנוך גולדשטיין שליט"א ירושלים הבה"ח יחיאל בן חיים נ"ו ישיבת אור ישראל פתח תקוה

נראה לתרץ דכל חוקה דאי אפשר לברר אפשר לברך, ורק בעיצת שאפשר לברר צריך לבדוק.

הבה"ח יוסף טוסיג נ"ו ישיבת סאטמר ירושלים

מה שהבאתם תרוץ בשם שו"ת בית היוצר דלכן תיקנו שיברך בלשון "על פדיון הבן" דאז נראה שהוא מברך להקב"ה שצויה מצות פדיון הבן ואע"ג שהוא נראה שאינו מקיים עתה המצוה, מ"מ זהו אמת שהקב"ה צוה וכן וממילא אינו ברכה לבטלה, יש להעיר א"כ מדוע כתב הרשב"א שאין מברכים על צדקה שמא לא יקבל העני, מ"מ מברך על עצם מצות צדקה שנתן הקב"ה.

כהנים ששומרים בבית המקדש ביותר מקומות שהם חייבים האם יש להם איסור כל תוסף

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים בהא דאיתא במשנה תמיד פרק א' בשלשה מקומות הנהנים שומרים בבית המקדש בבית אבטינים בבית הניצוי ובבית המוקד, דיש לחקור אם השומרים רוצים לשמור בעוד מקומות האם יש להם איסור משום כל תוסף או דילמא ליכא בזה איסור כל תוסף.

הרב אשר רוזנבוים שליט"א בית שמש

נראה דאין עובר ככל תוסף מפני שהתורה הקדושה לא אמרה בכמה מקומות לשמור, אלא אמרה לשמור לכן לא עובר ככל תוסף.

מדוע יש מקומות שנהגים לומר תודה לכהנים

וכי צריכים להודות להם שקיימו מצוה המוטלת עליהם

מה שהקשתם על המנהג הנפוץ בארץ ישראל ובהרבה ארצות שבתפוצות, שכשהכהנים יורדים מן הדוכן, אחרי שסיימו את ברכת כהנים, מודה להם הציבור על ברכתם ביישיר כח" והקשו האחרונים וכי צריך להודות לכהנים על שקיימו מצוה נשגבה שבתורה, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון רבי ניסן ניימאן שליט"א הו"מ"צ דחסידי ויז'ניץ מאנסי בית שמש

נראה לתרץ ע"פ מה ששמעתי בשם הרה"ג גאלאנטע רב זצ"ל למה אומרים ישר כח לבעל תפלה, להראות בזה שרוח הבריות נוחה הימנו, וכל שרוח הבריות נוחה הימנו גם רוח המקום נוחה הימנו, וא"כ יש לומר גם בברכת כהנים שצריך ואני אברכם שהשי"ת יסכים עם הברכות, ולכן אומרים תודה, להראות שהציבור מסכים, א"כ גם הקב"ה גם יסכים עם הברכה.

איך היה מותר לקשור ביום כיפור את לשון של זהורית הא הוא קשר של קיימא

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' יומא ס"ו ע"מ א' תנו רבנן בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח האולם מבחוץ, הלבין היו שמחין, לא הלבין היו עצבין ומתביישין, התקינו שיהיו קושרין על פתח אולם מבפנים, ועדיין היו מצייצין ורוצין הלבין היו שמחין, לא הלבין היו עצבין, התקינו שיהיו קושרין אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו, דיש להקשות האריך הותר לעשות קשר ביום הכיפור דהויא מלאכה, הרי זה אינו מעקר עבודה, ותרצתם.

הגאון רבי ישראל מרמורשטיין שליט"א אשדוד מראשי הישיבה לעיונים תורה תעובד

נראה לתרץ, ע"פ מה שכתב החיי אדם כלל כ"ז דין ד' לחדש לגבי מלאכת קושר דהקושר דבר של תבירו בקשר של קיימא לזמן מרובה מותר להתירו דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וא"כ כיון שהלשון של זהורית מתרומת הלשנה היא באה כמבואר במסכת שקלים פרק ד' משנה ב' אין יכול לקשור קשר של קיימא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ואף דיש לומר שכלל ישראל נוחה להו בעצם הקשר זה שהרי בשלוחתם הוא עושה, אדיש לומר דאין להם נוחותא שיקשור לזמן מרובה דווקא וסגי להו בקשר ליום או יומים דמותר, אך אולי יש לדחות דכל דברי החיי אדם הוא ביחס להתרת הקשר על ידי בעליו שמתיר לו, אבל הקושר ודאי עבר על איסור ואולי גם חייב חטאת.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א הו"מ"צ מחזיקי הדת

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מאנטסטער הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון הרב אברהם חנוך גולדשטיין שליט"א ירושלים הבה"ח יחיאל בן חיים נ"ו ישיבת אור ישראל פתח תקוה

נראה לתרץ, דרך בעדקה שייך שיתבייש העני ליקח צדקה, משא"כ בפדיון הבן אין בושה ליקח לכן לא חיישין שמא לא יתוצה הכהן לקבל, ועוד דהאב מוזמין לכהן שיבא לפדות בנו והכהן בא, א"כ ודאי בדעתו ליקח דמי הפדיון ועוד דהכהן שואל מה בעית או רוצה לפדותו כדאיתא בטור ש"ע א"כ על כרחך מגלה שרוצה ליקח דמי הפדיון.

הרבני הנגיד מרדכי ויסקנד הרב שליט"א פלשבוש ניו יורק

נראה להעיר, בעיקר הנתנו שכונות הרשב"א משום חשש ברכה לבטלה, לענ"ד טעו בזה הרבה מן האחרונים, חדא דהיה לו לומר טעמו, ועוד דזה חשש רחוק שהעני יחזור בו ומחמת כן יהיה ברכה לבטלה ועוד דא"כ היה צריכים לתקן הברכה אחר מעשה המצוה, ובי"ה שמצאתי בחידושי הרי"ם סימן צ"ו שכתב שאין הפשט ברשב"א מצד ברכה לבטלה, וגם דברתי בענין זה הרבה עם מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי שליט"א והסכים עמי ואמר שכנראה לא ראו האחרונים דברי הרשב"א, אלא כונת הרשב"א שכל מצוה שהוא תלויה באחר היא מצוה קלושה ולכן אין לברך עליה, וראיה לדבר שהרשב"א שם בתשובה דימא זאת לגמ' כתובות מ' ע"א אי אמרא לא בעינא ושמ באור בחודשי הרשב"א שמכיון שזה תלוי בדעתה זה מצוה קלה שלכן לא דוחה איסור, ונראה שזהו ג"כ ביאור הרשב"א כאן, לפי הנ"ל אתי שפיר דבפדיון הבן אין זה מצוה התלויה בשני, והרי הרשב"א נוקק לטעם הדבר מדוע מברכים על פדיון הבן וכתב דאין זה תלוי בשני.

האם בזמן הזה כשעושים פדיון צריך לכהן להחזיר את הכסף כיון דאין הכהנים ודאים

מה שכתבתם בשם שו"ת שאילת ובעי"ץ חלק א' סימן קנ"ה דבזמננו שאין הכהנים ודאים מדינא צריכין להחזיר, ולפחות כל כהן יחוש לעצמו לפרוש מספק גול שמא אינו כהן, ומשום האי טעמא נראה דשפיר אית למעבד עובדא האידנא לפדות בעל מנת להחזיר לכתחלה, והבאתם חולקים על זה.

הרה"ג רפאל יוסף וקס שליט"א י"מ בוישבת בית ישראל נוד אשדוד

הרב מאיר אליהו אדלר שליט"א אנטווארפן

נראה לצייץ מה שכתב בזה החידושי"א בספרו מדבר קדמות מערכת פ' וז"ל מסורת בידינו מפי זקנים שקיבלו מהקדמונים, כי איש אשר יקיים מצות פדיון הבן בנו הבכור כדון, ויתן לו למגרי שלא יחזיר הכהן שום דבר בשום אופן יהיה בטוח שהילד יהיה וינצל מפניו חולי הילדים ויגדל והיה לאיש, ומובא בספר תולדות קול אריה את ליט שמתחילה היה נוהג להחזיר מעות פדיון הבן, וראה כמה פעמים שהבכורים לא נשאר בחיים ופסק מלהחזיר.

הרב עמרם נתן טויער שליט"א ירושלים

יש לצייץ בשם שו"ת שבת הלוי חלק א' סימן ק"ס כתב דאפשר לסמוך בפדיון הבן על כהני חזקה, ע"פ משי"כ תוס' קורשין ח' ע"א בהא דרב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן אע"ג שהיה ישראל, וכתב דשקיל בשביל אשתו וכמו ורוע ולחיים וקובה דאמרין בגמ' חולין קל"ב דנאכל בשביל אשתו כהנה, הרי דלא בעינן במתנות ופה"ב קדושת כהונה אלא דין שבט כהונה, והרי לענין תרומה הוא להיפך דבת כהן כי תהי' לאיש וזו היא בתרומת הקדשים לא תאכל דלא זו דאין לבטלה ישראל ונות כהנה אלא גם זכותה נפקת, דבתרומה בעינן קדושת כהונה, וכיון דבעינן קדושת כהונה לא די בדיני חזקה אע"ג דמהי"ת מהני אלא בעינן יחוס גמור, משא"כ בפה"ב ומתנות דדי בשבט כהונה לא קדושת כהונה מוקמינן לה אדינא דגם לכהני חזקה זכותם שלם בזה.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
לביוריים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד
הרה"ג משה מאיר ארנשטיין שליט"א
בארא פארק
לרגל שמחת נשואי בתו במז"ט
עב"ג הבה"ח נתן גארדן נ"ו
בנו של הרה"ג אבא גארדן שליט"א
יהא רעוא שבוכות זיכוי אלפים ירוה נחת
מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי ירמיה שוורץ שליט"א
ירושלים
לרגל שמחת נשואי בנו
הבה"ח יואל עב"ג בת
הרב משה מנחם זייבלד שליט"א
יהא רעוא שבוכות זיכוי אלפים ירוה נחת
מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י
ידידינו הנדיב הנכבד
הרב מרדכי אליעזר שוורץ שליט"א
אלעד
לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט
יהא רעוא שבוכות זיכוי אלפים
ירוה נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה